

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΑΔΗ



ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΑΔΗ

Βιβλιογραφία:

Γεωργιάδη Αν., *Αποκατάσταση Και Ανάδειξη Μοναστηριακών Συνόλων Στη Νότια Πάρο*, (Διπλωματική Εργασία στο Μεταπτυχιακό Τμήμα του ΕΜΠ σχετικά με τις Αποκαταστάσεις Μνημείων), Αθήνα, Σεπτέμβριος 2000.

Γεωργιάδη Αν., *Ειδικά Συστήματα Αποκατάστασης Κτιρίων*, (σημειώσεις), **ΤΕΙ Αποκατάστασης, Πάτρα, 2000**

Κωστοπούλου - Μπαλαμώτη Αικ., *Η Συνοικία Τρικάλων 'Βαρούσι' . Από τον 17^ο Αιώνα Μέχρι Σήμερα*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2001.

Λώλης Ευθ. Γρ., *Το Βαρούσι 'Μύθοι – Μνήμες - Μαρτυρίες'*, εκδόσεις Γένεσις

Μιλτιάδου – Fezans Α., *Παθολογία των Κατασκευών Ή Μέθοδος Των Υδραυλικών Ενεμάτων Για Την Επισκευή Και Ενίσχυση Παλαιών Κατασκευών Από Λιθοδομή*, (σημειώσεις), ΥΠ.ΠΟ., Αθήνα, 2004.

Φούντας Γρ., *Επισκευές Κτιρίων Με Βλάβες Από Σεισμό*, Εκδόσεις "Fountas", **ΤΕΙ Πάτρας**

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΑΔΗ:

Ο δικηγόρος Χρήστος Αναγνωστιάδης, ο οποίος απεβίωσε το 1934 στα Τρίκαλα, από την Καστανιά Καλαμπάκας, με την Αρετή (το γένος Τσιακμάκη, από τα Γιάννενα) απέκτησε 7 συνολικά παιδιά. Τον Κώστα, στρατηγό του πυροβολικού, τη Χαρίκλεια σύζυγο του γεροϋσιαστή Σωτήρη Γιαννούση, την Όλγα σύζυγό του δικηγόρου Αλεξάνδρου Καραγιάννη, την Φούλα θανούσα στα 18 της χρόνια, τον Γιώργο, δικηγόρο σύζυγο της Πιπίτσας Νακοπούλου, τον Κίμωνα ο οποίος ανύπαντρος απεβίωσε στην Αθήνα και τον Αλέξανδρο, υπάλληλο της Νομαρχίας, ο οποίος με την Νικολίτσα Μπατάλη νοσηλεύτρια από την Πάτρα, απέκτησαν την Αρετή, σύζυγό του αρχιτέκτονα Γ. Μοράκη, που με τα παιδιά τους Γρηγόρη και Αλέξανδρο-Χρήστο κατοικούν σήμερα στο Αρχοντικό. Αξίζει ίσως να σημειωθεί πως ο Άρχοντας Αναγνωστιάδης, παρήγγειλε και έφερε από το εξωτερικό το πρώτο πανάκριβο νυφικό στα Τρίκαλα, δώρο για τη νύφη του Πιπίτσα Νακοπούλου, γεγονός που έκανε ιδιαίτερη εντύπωση στο γάμο της, με τον δικηγόρο Γεώργιο Αναγνωστιάδη.

Όμως σημαντικό είναι το γεγονός, πως όταν το 1904, πέρασε από τα Τρίκαλα, ο αρχηγός του Μακεδονικού αγώνα ο Παύλος Μελάς, φιλοξενήθηκε στο αρχοντικό Αναγνωστιάδη, όσες μέρες έμεινε στην πόλη μας. Στο σπίτι αυτό του παρείχε περισσότερη ασφάλεια η οικογένεια Αναγνωστιάδη, ώστε να αποφύγει τη σύλληψή του από Τούρκους πράκτορες που υπήρχαν ακόμα εδώ. Μαζεύτηκαν τότε και πολλά χρήματα, τα οποία παραδόθηκαν στον Παύλο Μελά, προς τιμή του οποίου δόθηκε το όνομά του στο στενό που αρχίζει από την οδό Αγίας Παρασκευής και φθάνει μέχρι τον παλαιό φούρνο του Τολίκα, κοντά στο σημερινό 33^ο Δημοτικό σχολείο. Το όνομα του άλλου Μακεδονομάχου Τέλλου Άγρα φέρει ο διπλανός δρόμος προς την Αγία Παρασκευή (είναι οι δύο δρόμοι που περιβάλλουν το Αρχοντικό). Μάλιστα η οικογένεια που μένει σήμερα στο σπίτι, διατηρεί για ιστορικούς λόγους και το κρεβάτι που κοιμήθηκε τις ημέρες εκείνες ο ήρωας απελευθέρωσης της Μακεδονίας.

Στον τουριστικό οδηγό του Θεόδωρου Α. Νημά :
ΤΡΙΚΑΛΑ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ
ΜΕΤΕΩΡΑ-ΠΙΝΔΟΣ-ΧΑΣΙΑ
(Γεωγραφία-Ιστορία-Μνημεία-Τουρισμός)
Εκδοτικός Οίκος Αφών Κυριακίδη
Θεσσαλονίκη 1987

σα το ίδιο ανέμελη κι ατίθαση, μ' ένα πρόσωπο αβώ κι αχαράκωτο, ευπίστη πάντα και μονίμως θαμνωμένη απ' την ομορφιά του. Κι άδικα πολλές φορές, όταν θρικόκομαι τώρα πάνω σε κείνη τη γέφυρα που ήταν κάποτε όλος ο κόσμος για μένα, προσπαθώ να νιώσω ξανά τη μαγική και τρυφερή σχέση που είχα μαζί του, τότε που μου έλεγε τα μυστικά του. Και δεν ξέρω αν είναι που εγώ έχασα τώρα πια την ικανότητα να αφουγκράζομαι τα μυστικά του, ή το ποτάμι έπαψε να μου τα εμπιστεύεται...».

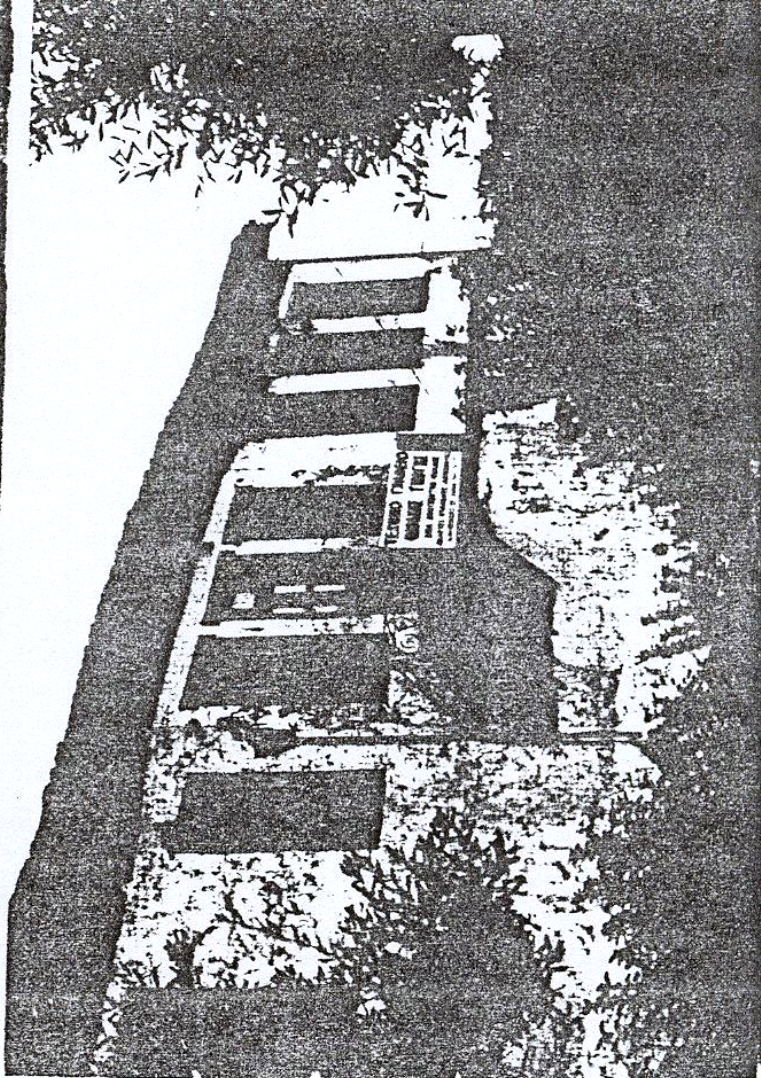
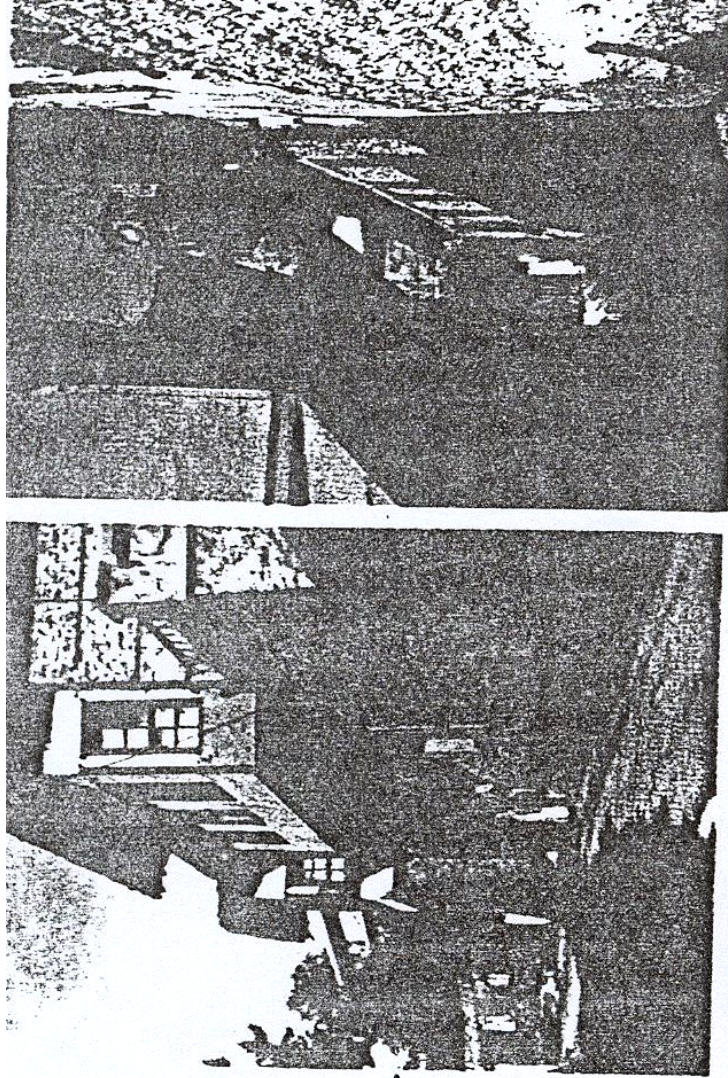
ΤΟΥΛΑΣ ΤΙΓΚΑ, «Το Ποτάμι», Τρικαλινά, 6(1986) 279-287

Η παραδοσιακή συνοικία «Βαρούσι»

Ξεχωριστή θέση στην πόλη των Τρικάλων έχει η παλιά και παραδοσιακή συνοικία Βαρούσι ή Παλιά Τρικάλα, η οποία εκτείνεται κατά μήκος της ανατολικής πλευράς του Φρουρίου, από το ύψος της οδού Βασ. Κων/νου (Σαράφη) έως τις ΝΑ παρυφές του λόφου του Προφήτη Ηλία και δυτικά των οδών Νικοτσάρα και Ματαραγκιώτου. Παλιότερα το Βαρούσι ήταν η αρχοντογειτονιά των Τρικάλων και κυρίως στην περίοδο 1900-1930. Ο όρος Βαρούσι είναι πλατιά διαδομένος από την εποχή της Τουρκοκρατίας και σήμαινε τη χριστιανική συνοικία μιας πόλεως.

Το Βαρούσι διακρίνεται για τους στενούς του δρόμους – αυτοί είναι τα γνωστά «στενά του Σακαφλιά» — και για τα ιδιόρρυθμα σπίτια του. Τα παλιά βαρουσιώτικα σπίτια, κτισμένα μεταξύ 17ου και 19ου αι., είναι φτιαγμένα κατά βάση με ξυλεία και καλαμωτές, σοβά ή πλίνθους στα διάκενα, σοβατισμένα και βαμμένα με διάφορα χρώματα. Οι κεραμοσκέπαστες στέγες τους είναι επικλινείς, με μακριές μαρκίζες που δημιουργούν πολλή σκιά. Τα επάνω πατώματα προεξέχουν στους δρόμους για να αυξάνουν τον ωφέλιμο χώρο των δωματίων και παράλληλα να κερδίζουν περισσότερο χώρο στις αυλές. Παλιότερα τα βαρουσιώτικα σπίτια ήταν πνιγμένα στις πρασινά-

Τρικάλα. α. Σπίτια στο Βαρούσι. β. Βαρουσιώτικο στενό με φόντο το ρολόι της πόλης. γ. Το σπίτι, όπου φιλοξενήθηκε ο Παύλος Μελάς, όταν πήγαινε για την Μακεδονία.



**Στο ημερολόγιο του 1989 του Πολιτιστικού Συλλόγου
«Το Βαρούσι».
Τρίκαλα 1989.**

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
«ΤΟ ΒΑΡΟΥΣΙ»**



ΒΑΡΟΥΣΙ

η πολιτιστική μας ταυτότητα

**ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
1989**

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

«ΤΟ ΒΑΡΟΥΣΙ»



Καταγραφή
1988

Εσωτερική πλευρά και τμήμα της αυλής του Αναγνωστάδη

ΜΑΪΟΣ MAY

| ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ |
|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 |

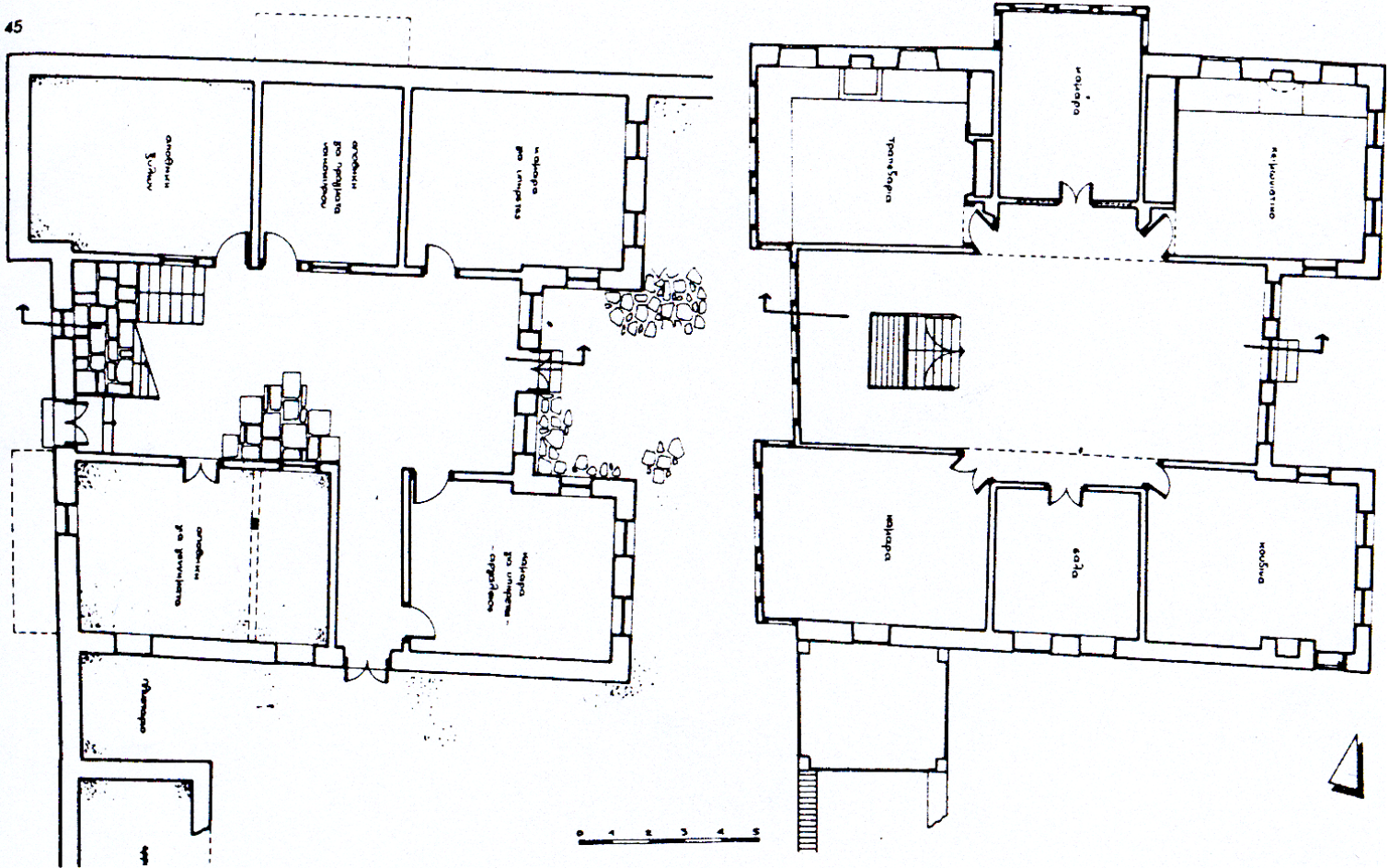
ΙΟΥΝΙΟΣ JUNE

| ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | ΣΑΒ ΣΑΤ | ΚΥΡ ΣΥΝ | ΔΕΥ ΜΟΝ | ΤΡΙ ΤΙΕ | ΤΕΤ ΜΕΤ | ΠΕΜ ΤΗΛ | ΠΑΡ ΠΡΙ | | | | | | | |
|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|----|----|----|----|----|----|----|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 |

ΒΑΡΟΥΣΙ

η πολιτιστική μας ταυτότητα

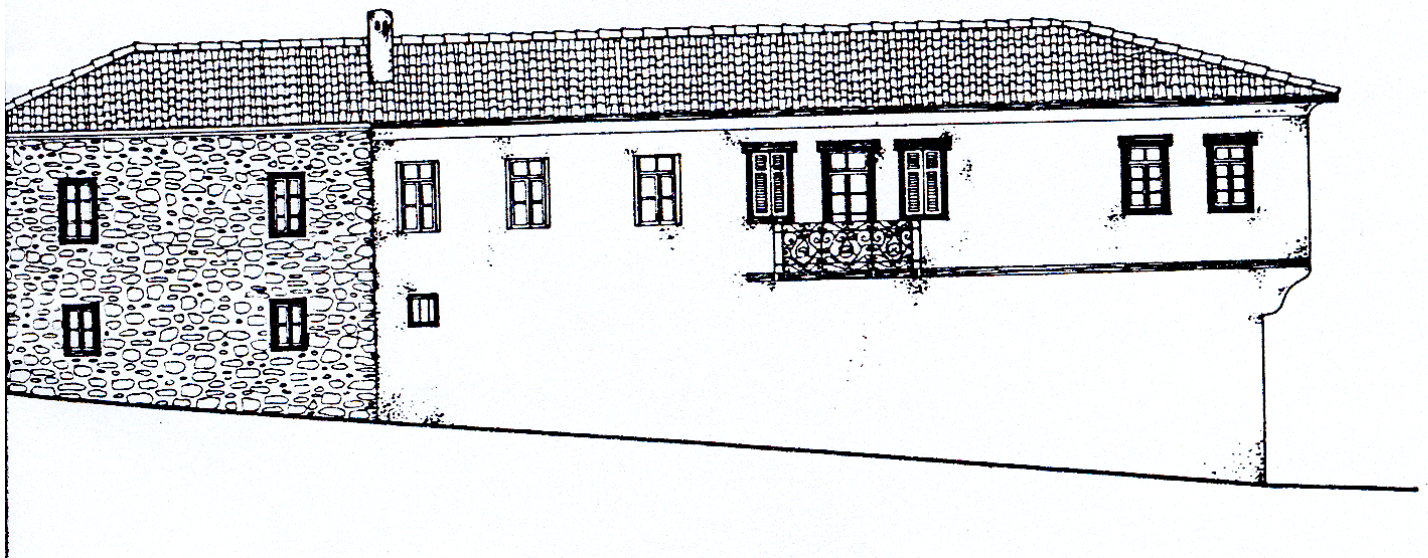
**Στο βιβλίο Τρίκαλα- Ελληνική Παραδοσιακή
Αρχιτεκτονική της αρχιτέκτονος Φανής Τσαπάλα-
Βαρδούλη (Ελληνική και Αγγλική Έκδοση)
Εκδοτικός Οίκος Μέλισσα Αθήνα 1987.**



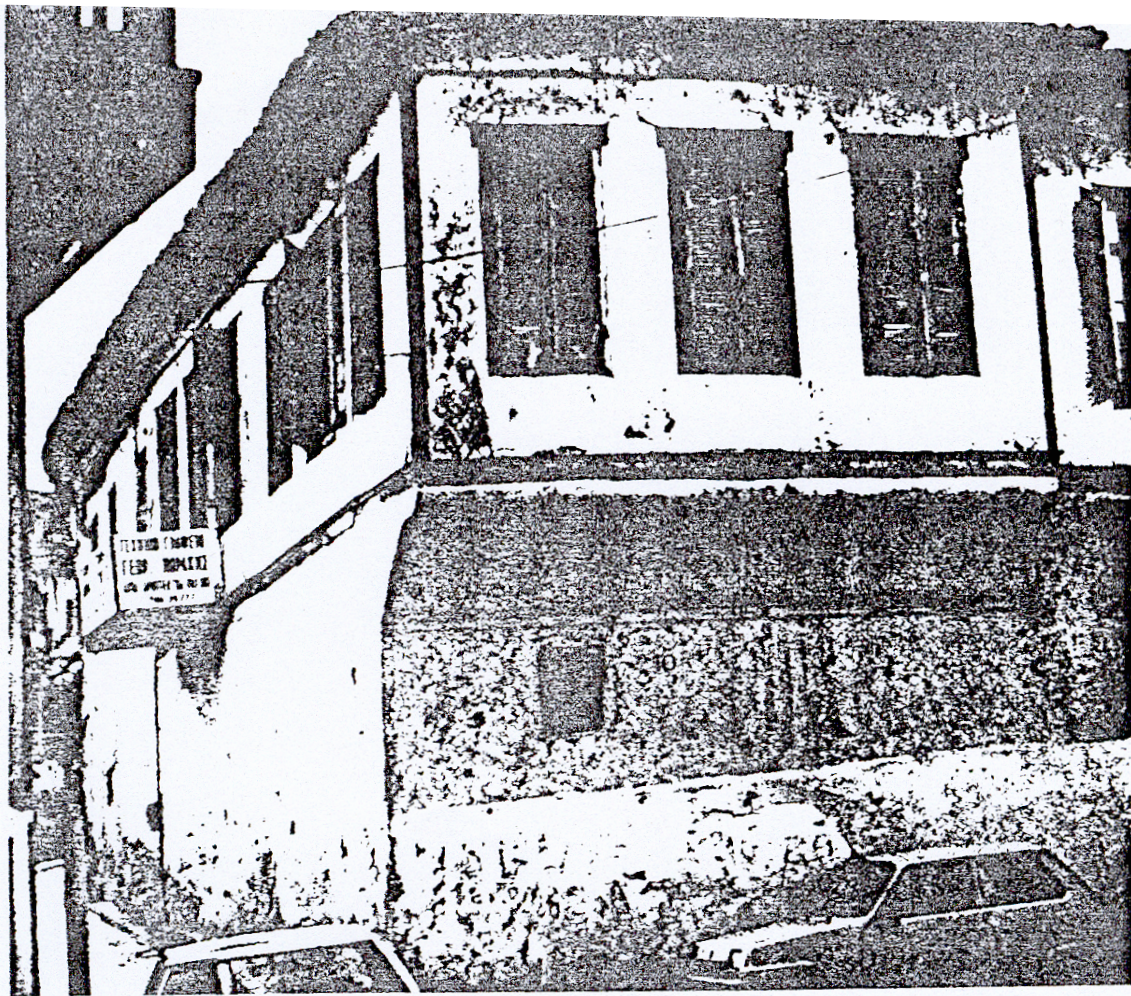
43. Ἀρχοντικό Σιμῆ. Ἡ σκάλα πού ὀδηγεῖ στὸν ὀροφὸ.

44. Ἀρχοντικό Σιμῆ. Πάνω, τομὴ· κάτω, ὄψη πρὸς τὴν ὁδὸ Τ. Ἄγρα. Δεξιὰ τὸ ἀρχοντικό Ἀναγνωσιᾶδῆ.

45. Ἀρχοντικό Σιμῆ. Κατόψεις ἰσογείου καὶ ὀρόφου. Διακρίνουμε μιὰ ἀξιοσημείωτη συμμετρία στὸν τύπο τῆς κατόψης του.



**Στο περιοδικό Μακεδονική Ζωή
Τεύχος 206-Ιούλιος 1983
Θεσσαλονίκη
(Άρθρο Ν. Παπαβασιλείου)**



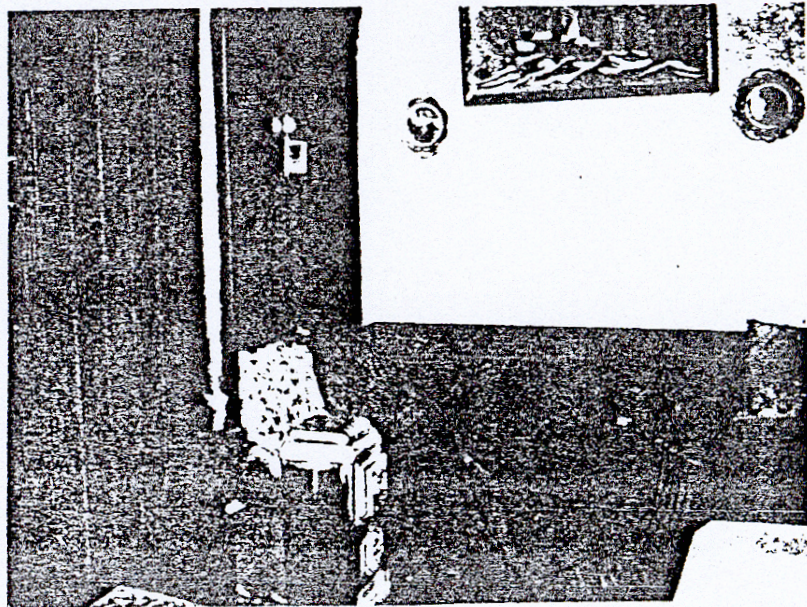
Τό άρχοντικό Άναγνωσιάδη όπου φιλοξενήθηκε ο Παύλος μελός

Η ΝΕΩΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ

‘Η προσφορά τών Τρικάλων στό Μακεδονικό Άγώνα

Γιά τά πολεμικά γεγονότα του Μακεδονικού άγώνα έχουν γραφεί πολλά από πολλούς πού ήταν ήρωές του ή πού έζησαν κοντά στους ήρωες ή τούς πρωταγωνιστές τους και είχαν άμεση γνώση τών γεγονότων. Υπάρχουν όμως πολλά άκόμα γεγονότα πού δέν ήρθαν άκόμα στη δημοσιότητα γι’ αυτό και σέ κάθε καινούργιο τεύχος της «Μ.Ζ.» βλέπουμε νέα άπομνημονεύματα γιά γεγονότα πού δέν τά ξέραμε.

Θά προσπαθήσω σήμερα νά αναφέρω μερικές τρικαλινές άναμνήσεις πού έχουν σχέση μέ τήν όργάνωση του Μακεδονικού άγώνα στην πόλη τών Τρικάλων όπως μου τά δι-



Σ’ αυτό τό δωμάτιο κοιμήθηκε ο Μελός.

ηγήθηκαν αξιόπιστα πρόσωπα των Τρικάλων που είχαν άμεση ή έμμεση σχέση με τα γεγονότα: Όπως στις περισσότερες πόλεις της ελεύθερης Ελλάδος υπήρχαν οργανώσεις για την υποστήριξη του Μακεδονικού αγώνα έτσι και στα Τρίκαλα είχε ιδρυθεί μία τέτοια οργάνωση με πρόεδρο τον αείμνηστο δήμαρχο Τρικκαίων Παναγ. Χατζηγάκη, ταμίας τον γαμπρό του «επί εξαδέλφη» εξέχοντα πολίτην των Τρικάλων Γεώργιον Χατζηστεργίου και άλλα επίλεκτα μέλη της πόλεως, όπως ο φλογερός πατριώτης Γεώργιος Κλειδενάς, φαρμακοποιός και άλλοι έμπιστοι επιστήμονες. Η οργάνωση αυτή έστειλε συχνά χρήματα και όπλα στο Μακεδονικό κομιτάτο χρησιμοποιώντας για τον σκοπό αυτό πολλούς φλογερούς πατριώτες μεταξύ των οποίων ήταν και ο παλιός έστιάτορας των Τρικάλων Ιωάννης Παύλης γνωστός με τό όνομα Γίτσας. Τα χρήματα αυτά προέρχονταν από έράνους μεταξύ των πλουσίων πολιτών της πόλεως, τους οποίους χορηγούσε ο ταμίας με διπλότυπα σφραγισμένα της οργανώσεως τά στελέχη των οποίων σάζονταν μέχρι πρό όλίγων έτών. Ένας από τους μεγάλους έράνους που έκαμε ή Έπιτροπή του αγώνα ήταν και αυτός που γινότανε κατά τό νέο έτος όπου μέλη με σφραγισμένα κουτιά περιέτρεχαν την πόλη και ζητούσαν τή συνδρομή των κατοίκων ψάλλοντες τά κάλαντα με έλαφρά παραποίηση του γνωστού τραγουδιού «έτη πολλά εύχόμεθα για τον καινούργιο χρόνο και συνδρομή γυρεύουμε υπέρ των Μακεδόνων». Μερικά δέ «γκρούπ» είχαν μαζί τους και διπλότυπα για μεγαλύτερα ποσά. Με τά κουτιά του έράνου είχαν και ένα καράβι με την έπιγραφή «θωρηκτόν Αβέρωφ» που ένθουσίαζε πολύ τους κατοίκους. Μερικοί κάτοικοι των Τρικάλων προσέφεραν όπλα, «γκράδες» της έποχής εκείνης, αντί για χρήματα. Ένας έξ αυτών ήταν και ο Σωτήρης Πυργαντής, μαθητής τότε του Γυμνασίου και ήδη συνταξιούχος δικηγόρος, ο οποίος αντί χρημάτων προσέφερε, κατά προτροπήν του πατέρα του, δύο «γκράδες» με ανάλογα φυσίγγια άξιας διακοσίων δραχμών, που ήταν μεγάλο ποσόν για την έποχή εκείνη. Αυτά με τά

διηγήθηκε ο ίδιος.

Ο άνωτέρω μνημονευθείς Ιων. Παύλης ή Γίτσας φόρτωνε στο καρβάνι των μουλαριών του τά όπλα και πυρομαχικά που τον έδινε ο δήμαρχος Χατζηγάκης κρυμμένα μέσα σε σάκκους «τέγγια» που περιείχαν δήτην έμπορεύματα και αποστέλλονταν στο Μακεδονικό κομιτάτο με ειδικό αγωγιάτη «κουρατζή» και έφθαναν ως την Καστοριά που ήταν τό επίκεντρο του Μακεδονικού αγώνα. Δυστυχώς δέν συγκρατήθηκε τό όνομα του γενναίου αυτού πατριώτου «κουρατζή», και μόνον είναι γνωστό ότι ο γυιός του επί Υπουργείας Γρηγ. Κασιμάτη υπηρετούσε ως διευθυντής του Υπουργείου Παιδείας. Αν ζεί θά μπορούσε να μάς δώσει άρκετές πληροφορίες και όνόματα για τή δράση άλλων άγνωστων «κουρατζήδων» και με τά πρόσωπα που έρχονταν σε έπαφή. Τα άνωτέρω μνημονευόμενα μάς τά διηγήθηκε ο συνταξιούχος δικηγόρος και επί χρόνια βουλευτής Μιχάλης Χατζηγάκης γυιός ή έγγονος του δημάρχου Παναγ. Χατζηγάκη.

Από τή Λάρισα ο Π. Μελάς έρχεται στα Τρίκαλα την 28ην Αύγουστου του 1904 και κατευθύνθηκε στο σπίτι του δημάρχου Παναγ. Χατζηγάκη, ο οποίος για να μή δώσει στόχο και γίνει άντιληπτός «άπό κακό μάτι» γιατί στα Τρίκαλα, όπως θυμάμαι καλά, υπήρχε τουρκικό προξενείο, τον παρέπεμψε στο σπίτι του κουμπάρου του Χρήστου Άναγνωστιάδη από την Καστανιά Καλαμπάκας όπου έφιλοξενήθη επί δύο -τρεις βραδύς. Τό σπίτι αυτό είναι άρχοντικό παμπάλαιο με ύψηλους τοίχους, για περισσότερη ασφάλεια, επειδή είχε και κρυσώνα στο υπόγειο τό όποιο σάζεται μέχρι σήμερα. Τό σπίτι αυτό σάζεται άκόμα και βρίσκεται άπέναντι από την έκκλησία της Άγίας Παρασκευής, στη γνωστή συνοικία «Βαρούσι» όπου την έποχή της Τουρκοκρατίας κατοικούσαν οι Τρικαλινοί Χριστιανοί. Ένδεικτικώς πρέπει να αναφέρω ότι τά σπίτια αυτά συγκοινωνούσαν με κρυφές πόρτες εις τρόπον ώστε οι καταδιωκόμενοι Χριστιανοί να μπορούν να ξεφεύγουν, σαν ποντικοί, τό κύννηγτό των Τούρκων. Σήμερα ένα μικρό στενό δρομάκι που περνά μπροστά από τό

σπίτι του Άναγνωστιάδη και βγαίνει προς την έκκλησία της Άγίας Παρασκευής φέρει τό όνομα «όδός Παύλου Μελά» τό όποιο δρομάκι πέρασα για να έπισκεφθώ τό άρχοντικό όπου φιλοξενήθηκε ο Π. Μελάς.

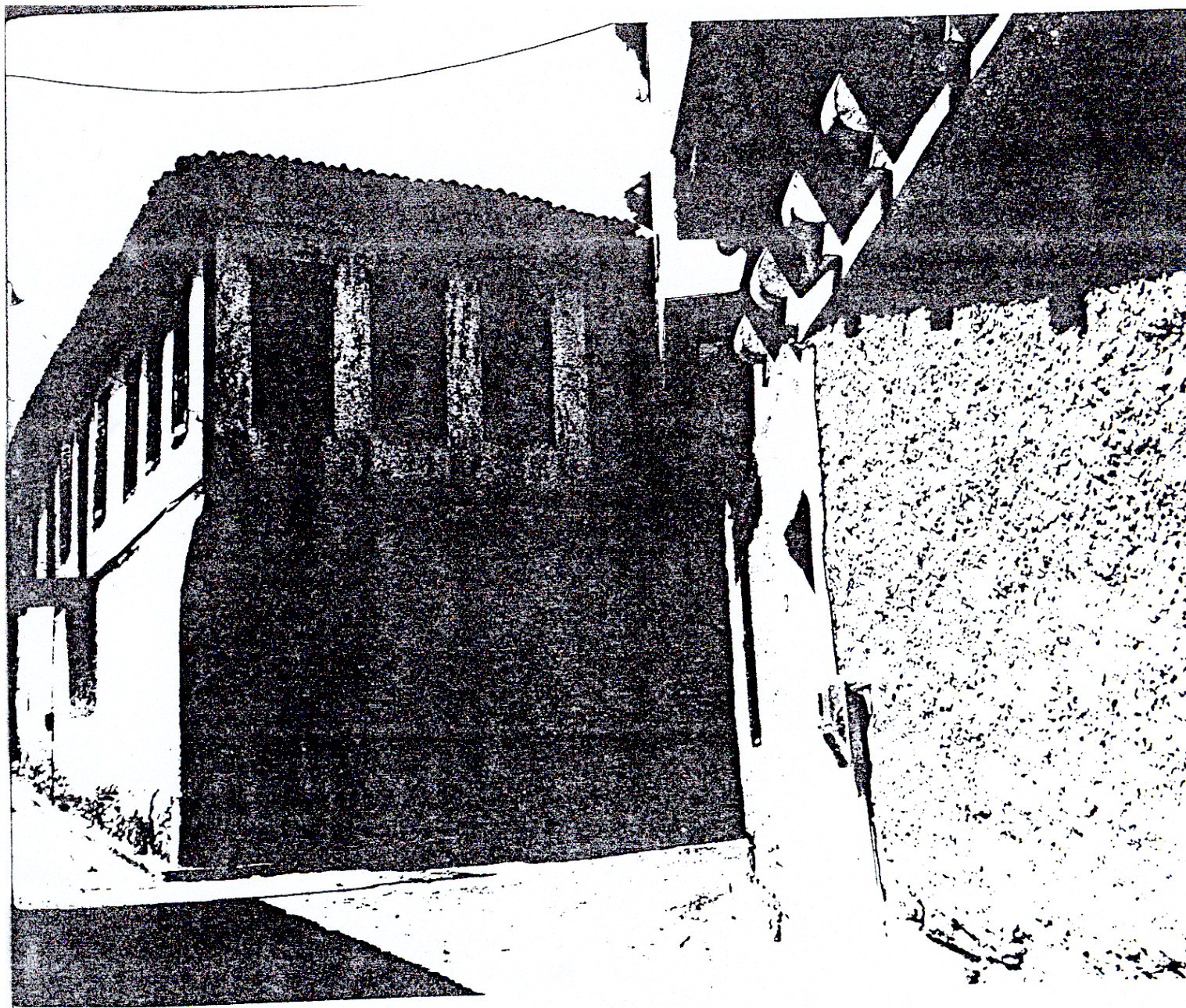
Άξίζει νομίζω τον κόπον όπως όσοι έπισκεπτονται τά Τρίκαλα, περάσουν από τό σημείο αυτό τό όποιο ο θάρδος λαϊκός τραγουδιστής άποθανάτησε με τό τραγούδι «Στά Τρίκαλα στα δύο στενά σκοτώσανε τό Σακαφλιά». Περώνοντας ο Π. Μελάς για δεύτερη φορά από τά Τρίκαλα πήρε μαζί του από τό 5ον Σύνταγμα τους δεκανείς Γιαννίκα και Άλαμανή (ή πληροφορία αυτή με δόθηκε από τον Ε.Α. ταγματάρχη Χρήστο Λώλο) καθώς και άλλους Μακεδονομάχους από τά καμποχώρια και όρεινά χωριά όπως ο Σίμος, ο Ποζιός, ο Γεώργιος Λεοντάρης από τή Μεσοχώρα ο Γεώργιος Γιαννίκας από την Κρανιά Καλαμπάκας που πέθανε πρό όλίγων έτών. Υπάρχουν και άλλοι Μακεδονομάχοι, των οποίων τά όνόματα δέ θυμούνται άκριβώς οι άφηγητές μου. Πάντως όλοι οι Μακεδονομάχοι πήραν άγροτικό κλήρο σύμφωνα με τον άγροτικό κώδικα.

Από τά Τρίκαλα ο Π. Μελάς πέρασε από την Ι. Μονή Σταγιάδων όπου μετάλαβε τά Άχραντα Μυστήρια με τους συμπολεμιστάς του και άπ' εκεί, μέσω των όρεινων χωριών των Γρεβενών, έφθασε στα χωριά της Καστοριάς όπου προδόθηκε από τον άρχικομιτατζή Μητρου Βλάχου και μετά συμπλοκή με τους Τούρκους στη Στάτιστα (σήμερα όνομάζεται Μελάς) έπεσε ήρωικά ο πρωτεργάτης του Μακεδονικού αγώνα. Τα γράμματα του ήρωα προς την σύζυγόν του Ναταλία μάς δείχνουν τό μέγεθος της φιλοπατρίας και την αγάπην του για την άπελευθέρωση της Μακεδονίας. «Έν κατακλείδι» προσθέτω ότι τό άρχοντικό του Άναγνωστιάδη πρέπει να συντηρηθεί και διατηρηθεί γιατί είναι ή ζωντανή ιστορία του τόπου.

Έτσι συγκροτήθηκε, και κερδήθηκε ή Μακεδονία μας τό 1912-13, ή όποια είναι τό κεφάλι του σώματος της Ελλάδος μας. Με θυσίες κερδίζονται όλοι οι άγώνες.

Ν. Παπαβοσιλείου

**Στο βιβλίο «Στο Βαρούσι» των Τάκη Γλούπα-Μαρούλας
Κλιάφα- Φανής Τσαπάλα Βαρδούλη
Εκδόσεις «γνώση»
Αθήνα 1988**



Το σπίτι του Αναγνωσιάδη ακολουθεί την ίδια τυπολογία με του Σιμή. Τα δυο σπίτια είχαν παλιότερα μια τεράστια κοινή αυλή, που σήμερα έχει χωριστεί στα δυο.

Ο Αναγνωσιάδης, αυλές ή-

ταν μια ανάσα ελευθερίας σ' αυτή τη γειτονιά με τους στενούς δρόμους.

Σ' αυτές οι κάτοικοι των σπιτιών ζούσαν αδέσποτοι κι ανενόχλητοι από τους περιέργους παραστικούς για διάστημα περισ-

σότερο από τη μισή χρονιά.

Συχνά στους τοίχους που χιριζαν τις αυλές υπήρχαν πορτκια που έδιναν τη δυνατότητα στους γείτονες να επικοινωνούν μεταξύ τους, χωρίς να βγαίνουν καθόλου στο δρόμο



Στο εσωτερικό των σπιτιών πολλές φορές υπήρχαν διακοσμητικές κορνίζες που τόνιζαν κάποια σημεία του χώρου, όπως στην είσοδο του σπιτιού Αναγνωστιάδη, πριν συναντήσουμε τη σκάλα που οδηγεί στο μεσοπάτωμα.



Από το αρχοντικό Αναγνωστιάδη αγναντεύουμε την οδό Τέλλου Άγρα. Τα σπίτια των Βλιτσάκη, Τζοάννου και Βογιάρου, στη σειρά, δημιουργούσαν ένα «τείχος» με έντονες χρωματιστές αντιθέσεις: λουλακί, τριανταφυλλί, πράσινο, τα χρώ-

ματα των ασβεστωμένων τοίχων. Πραγματικά, το χρώμα στο Βαρούσι χρησιμοποιήθηκε με μεγάλη ελευθερία και αναδείχτηκε σε καθοριστικό στοιχείο της μορφολογίας των σπιτιών.

**Στο βιβλίο του Θύμιου Γρ. Λώλη
«ΤΟ ΒΑΡΟΥΣΙ ‘Μύθοι – Μνήμες - Μαρτυρίες’ »
Εκδόσεις “ ΓΕΝΕΣΙΣ ” 2005**

σάν κάστρο, ἀρχοντικό τους, ἦταν πρὶν τὸ σεισμό τοῦ 1954, στή γωνία τῶν ὁδῶν Ἀγίων Ἀναργύρων κι' Ἀγίας Ἐπίσκεψης, πού ὀδηγεῖ πρὸς τὸν ὁμώνυμο ναό. Καταστράφηκε στό μεγάλο σεισμό καί στή θέση του σήμερα ὑπάρχει ἓνα μικρό πέτρινο, ἰδιοκτησίας Ἀθαν. Ἰ. Μάτη.

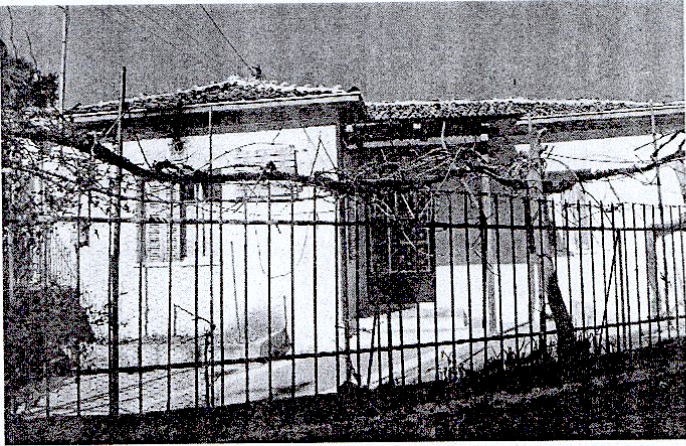
Στό σπίτι αὐτό, πολύ παλιά, οἱ ἰδιοκτήτες εἶχαν καί τὸ ἐργαστήρι ὑφαντικῆς καί κεντήματος. Κεντοῦσαν διάφορες παραστάσεις, πρόσωπα καί σήματα σέ φορέματα καί γιλέκα, καί τὰ πωλοῦσαν στό μαγαζί τους, στήν ἀγορά τῶν Τρικάλων.

Τά δύο ἀδελφια, ἰδιοκτήτες τοῦ παραδοσιακοῦ, ἦταν ὁ Δημήτριος πού ἔμεινε ἀνύπαντρος κι' ὁ Γιαννακούλας, πού μέ τή γυναῖκα του Ἀνδρονίκη, ἀπέκτησαν τρία παιδιά. Τόν Βασίλη, τήν Παρασκευή καί τήν Ροδόπη. Ἡ ὁποία παντρεύτηκε τὸν παλιό κι' ἀείμνηστο πιά γραμματέα τοῦ Νοσοκομείου Τρικάλων Νίκο Γεωργίτση, ἐνῶ ἡ Παρασκευούλα πῆρε σύζυγο τὸν ἀξιωματικό Βασ. Σύρμπα, πού ὑπηρέτησε ἀρχικά στήν Κρήτη καί στή συνέχεια στήν Καβάλα.

Ένας "γλυκός" ἄνδρας

Ὁ Γεωργίτσης εἶχε στενό φιλικό δεσμό μέ τὸν Ἀλέκο Ἀναγνωστιάδη, κληρονόμο τοῦ ἐπώνυμου παραδοσιακοῦ, στή γωνία





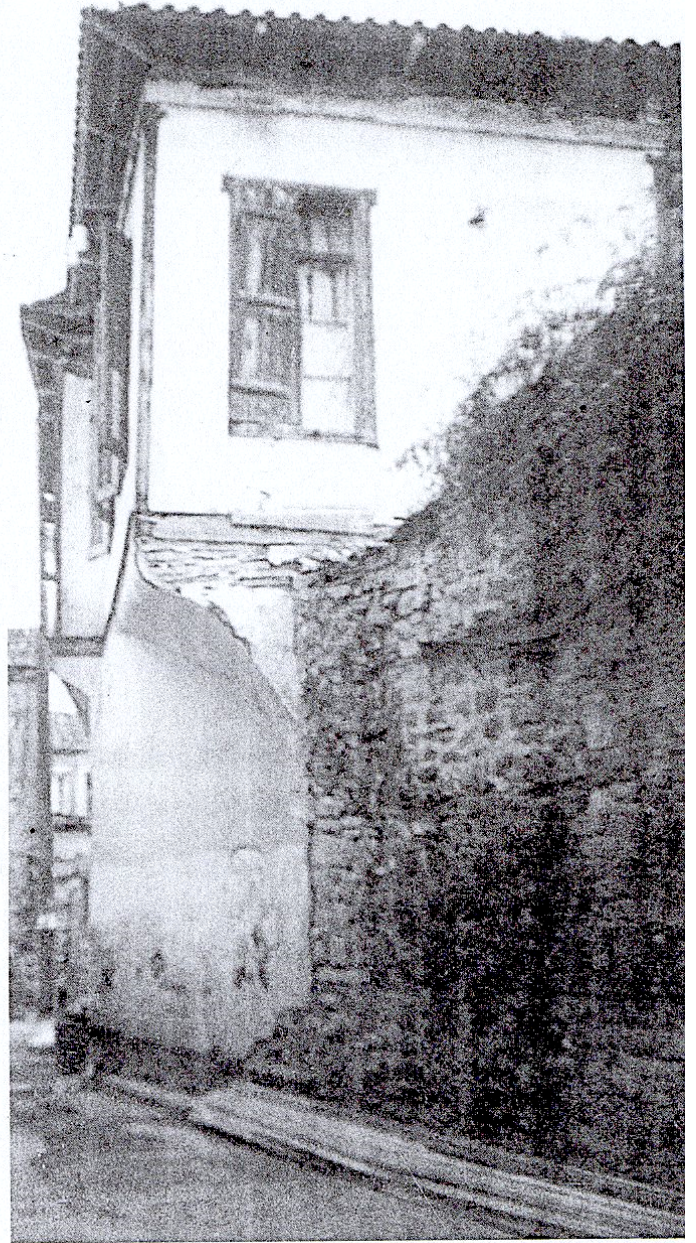
Τό σπίτι πού υπάρχει σήμερα στή θέση τοῦ παλιοῦ ἀρχοντικοῦ Σιμιτζή καί ἀνήκει στό συμπολίτη Ἀθανάσιο Ἰωάν. Μάτη.

τῶν ὁδῶν Ἀγίας Παρασκευῆς καί Τέλλου Ἄγρα. Κι' οἱ δύο τους, γνωστοί κι' ἀγαπητοί τῆς μεταπολεμικῆς Τρικαλινῆς κοινωνίας, ὑπῆρξαν χαρακτηριστικοί γλεντζέδες καί χορατατζήδες, πού ὄχι σπάνια ἔφθαναν... στά ἄκρα. Ἔτσι διηγούνται πώς ἓνα βράδυ, πού ὁ Γεωργίτης, ἀφοῦ "τά ἦπιε" μέ τό φίλο του, ἐπέστρεψε τσακίρ κέφι στό σπίτι του καί χωρίς νά ξυπνήσῃ τή γυναῖκα του, λούστηκε καί... ἀλείφθηκε μέ ζάχαρη, πρὶν πέσῃ γιά ὕπνο. Ἔτσι ὅταν τό πρωῖ ἡ Ροδόπη εἶδε μέ ἐκπληξή τά... ζαχαρωμένα μαλλιά του, ξέσπασε:

- Τί ἔκανες πάλι, χριστιανέ μου;... Γέμισες ζάχαρη τά μαλλιά σου;

Ἄλλά ἐκεῖνος ἐτυμόλογος ὅπως πάντα, εἶχε τήν ἀπάντησή του.

- Μά ἀφοῦ ξέρης Ροδόπη μου, πώς εἶμαι... γλυκός ἄνδρας.





Ἡ πλευρά τοῦ ἀρχοντικοῦ Ἀναγνωστιάδη ἀπέναντι ἀπ' τὴν ἁγία Παρασκευή.

Τὸ δωμάτιο τοῦ Παύλου Μελά

Ὅμως αὐτὴ ἡ ἀναφορά, δίνει τὴν εὐκαιρία γιὰ μιὰ ἐκτενέστερη προσέγγιση τῆς παλιᾶς οἰκογένειας, πού εἶχε κι' ἔχει τὸ ἐπώνυμο σπίτι Ἀναγνωστιάδη.

Ὁ δικηγόρος Χρῆστος Ἀναγνωστιάδης -πού πέθανε τὸ 1934-, ἀπὸ τὴν Καστανιά Καλαμπάκας, μέ τὴν Ἀρετὴ (τὸ γένος Τσιούμα, ἀπὸ τὰ Γιάννενα) ἀπέκτησε ἑπτὰ συνολικά παιδιά. Τὸν Κώστα, πού ἔφθασε στό βαθμὸ τοῦ στρατηγοῦ καὶ πέθανε στὴν Ἀθήνα. Τὴν Χαρίκλεια, πού παντρεύτηκε τὸν γεροϋσιαστὴ Σωτῆρη Γιαννοῦση. Τὴν Ὀλγα, πού πῆρε σύζυγο τὸν δικηγόρο Ἀλέξανδρο Καραγιάννη. Τὴν Φούλα πού πέθανε στὰ 18 τῆς χρόνια. Τὸν Γιώργο, δικηγόρο, πού παντρεύτηκε τὴν Πιπίτσα Νακοπούλου. Τὸν Κίμωνα πού ἀνύπαντρος πέθανε στὴν Ἀθήνα. Καὶ τὸν Ἀλέξανδρο ὑπάλληλο τῆς Νομαρχίας, ὁ ὁποῖος μέ τὴν Νικολίτσα, νοσηλεύτρια ἀπὸ τὴν Πάτρα, ἀπέκτησαν τὴν Ἀρετὴ, σύζυγο τοῦ ἀρχιτέκτονα Γ. Μοράκη, πού μέ τὰ παιδιά τους Γρηγόρη κι' Ἀλέξανδρο μένουν σήμερα στό παραδοσιακό.

Ἀξίζει ἴσως νὰ σημειωθῆ, πὼς ὁ ἄρχοντας Ἀναγνωστιάδης, παρήγγειλε κι' ἔφερε ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό τὸ πρῶτο πανάκριβο νυφικό, δῶρο γιὰ τὴ νύφη τοῦ Πιπίτσα Νακοπούλου, γεγονός πού ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωση στό γάμο της, μέ τὸν δικηγόρο Γιώργο Ἀναγνωστιάδη.

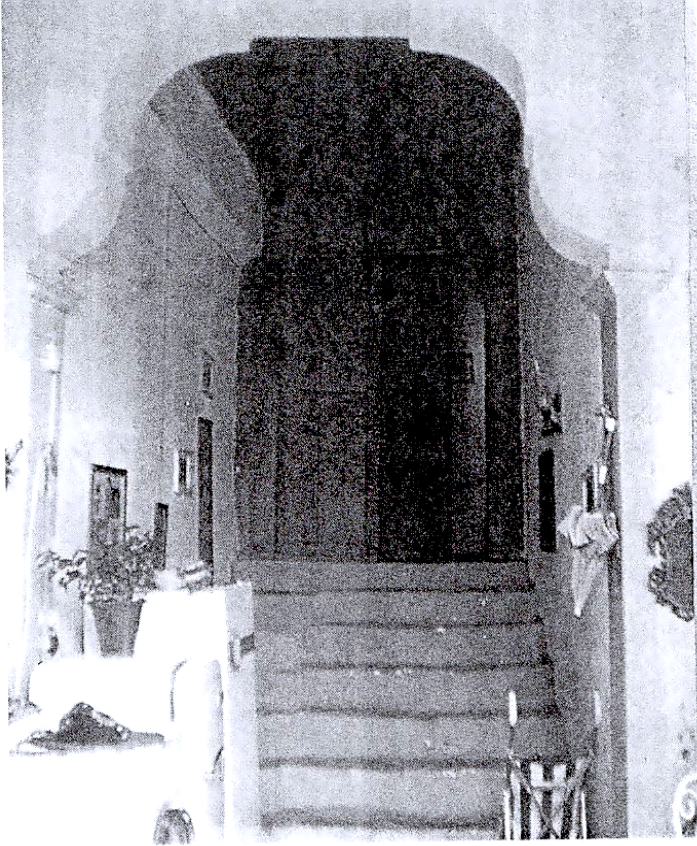
Ὅμως πιά ἀξιοσημεῖωτο εἶναι τὸ γεγονός, πὼς



Μία εσωτερική άποψη του άρχοντικού Ἀναγνωστιάδη.

ὄταν τό 1904, πέρασε ἀπό τά Τρίκαλα, ὁ ἀρχηγός τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνα Παῦλος Μελάς, φιλοξενήθηκε στό ἀρχοντικό Ἀναγνωστιάδη, ὅσες μέρες ἔμεινε στήν πόλη μας. Τό σπίτι αὐτό τοῦ προσέφερε περισσότερη ἀσφάλεια γιατί διέθετε ὑπόγειο - κρυψῶνα, ὥστε ν' ἀποφύγη σύλληψη ἀπό

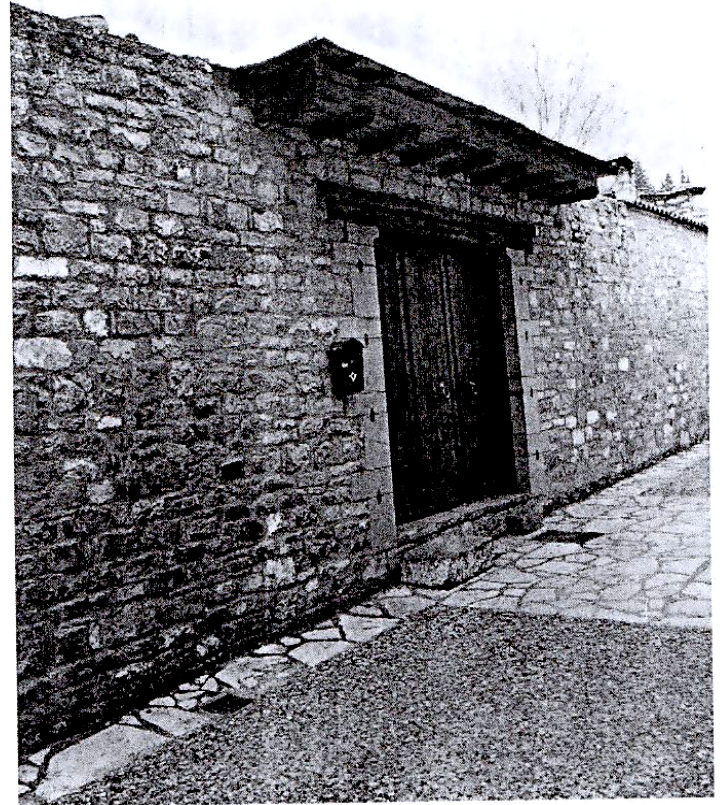
Τούρκους πράκτορες, πού ὑπῆρχαν ἀκόμα ἐδῶ. Μαζεύτηκαν τότε καί πολλά χρήματα, πού παραδόθηκαν στόν Παῦλο Μελά, πρὸς τιμή τοῦ ὁποίου, δόθηκε τὸνομά του στό στενό, πού ἀρχίζει ἀπό τήν ὁδὸ Ἀγίας Παρασκευῆς καί φθάνει μέχρι τόν φοῦρνο Τολικά, κοντά στό σημερινό



Ἡ ἐσωτερικὴ σκάλα τοῦ ἀρχοντικοῦ

33ο Δημοτικό Σχολεῖο. (Ἐνῶ καί τό ὄνομα τοῦ ἄλλου Μακεδονομάχου Τέλλου Ἔγγρα φέρει τό διπλανό στενάκι πρός τήν Ἁγία Παρασκευή). Μάλιστα ἡ οἰκογένεια πού μένει σήμερα στό σπίτι, διατηροῦσε μέχρι πρόσφατα γιά ἱστορικούς λόγους καί τό κρεβάτι πού κοιμήθηκε τίς μέρες ἐκεῖνες ὁ ἥρωας ἀπελευθέρωσης τῆς Μακεδονίας.

Πάντως τό ζεῦγος Μοράκη, προσπαθεῖ ν’

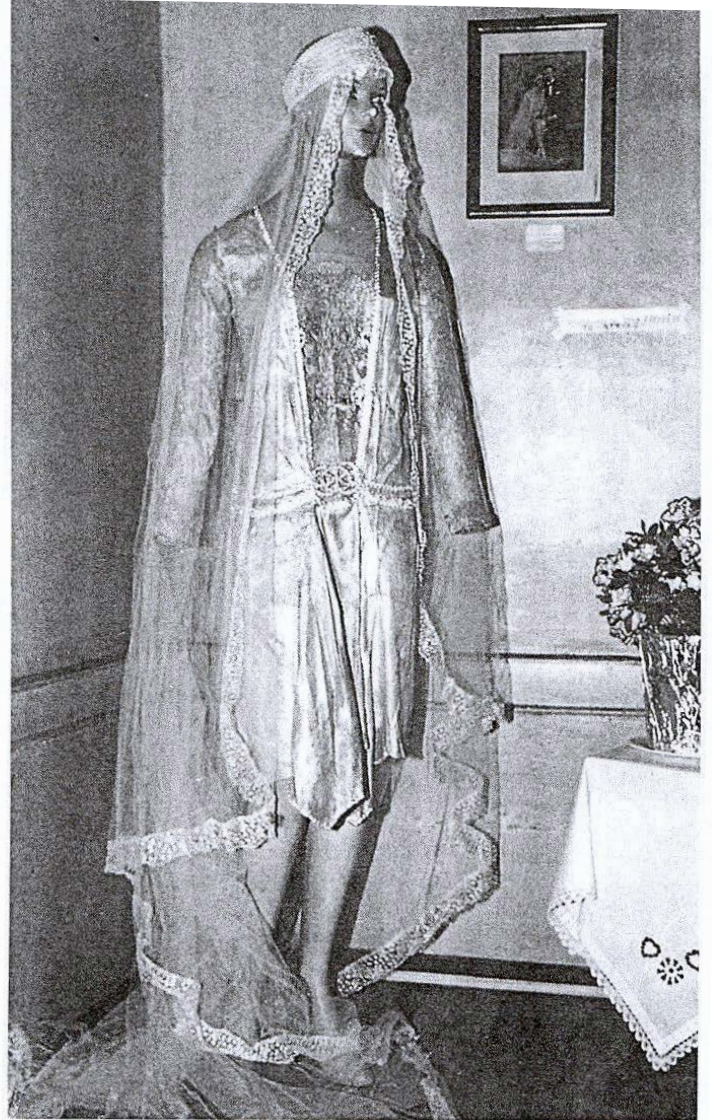


Μία ἄλλη πλευρά τοῦ ἀρχοντικοῦ Ἀναγνωστιάδη.

ἀποκαταστήσῃ τήν ἐξωτερική ἐμφάνιση τοῦ παραδοσιακοῦ, μέ τίς δύο μεγάλες ἐξώπορτες, ἐπί τῆς Παύλου Μελά. Ὅπως εἶχαν τά παλιά Βαρουσιώτικα, τή μία γιά τήν οἰκογένεια καί τήν ἄλλη γιά τά ζῶα (ἄλογα, ἄμαξες καί κάρρα). Ἐνῶ ἄλλα εἶχαν μία πολύ μικρή ἐξώπορτα, γιά νά μή μποροῦν εὐκολά νά τήν παραβιάζουν καί νά περνοῦν οἱ Τοῦρκοι ἐπιδρομεῖς.



Ἡ παλιά ἐσωτερική εἴσοδος τοῦ ἀρχοντικοῦ Ἀναγνωστιάδη.



Τό νυφικό, πού χάρισε ὁ Χρῆστος Ἀναγνωστιάδης, γιά τό γάμο τῆς νύφης τοῦ Πιπίτσας Νακοπούλου, γυναίκας τοῦ γιοῦ τοῦ Γιώργου δικηγόρου. Ἦταν πανάκριβο κι' ἔκανε - ὅπως ἦταν ἐπόμενο - μεγάλη ἐντύπωση στούς γάμους τους.

Μέ τό σινί...

Οί άρχοντες "Σμιτζήδες" και "Σμιήδες", τσιφλικάδες κι' έμποροι μέ μεγάλη περιουσία, είχαν δημιουργήσει γύρω τους ένα πραγματικό μύθο πλούτου και χλιδής, αλλά και άρχοντιάς για την εποχή της παντοδυναμίας τους. Κάτι που έκφραζονταν μέ τό διαδεδομένο τότε σλόγκαν



Ό δικηγόρος κι' άρχοντας του Βαρουσιού Χρήστος Αναγνωστιάδης.

για τις προΐκες, που έταζαν στά κορίτσια τους: «Του Σμιή, που μετρούν τις λίρες μέ τό σινί» (ταψί για πίττες). Τήν εποχή που ή προίκα ήταν άξεπέραστος θεσμός και καθοριστικός παράγοντας στους γάμους.

Οί άδελφοί Σμιή, είχαν τσιφλίκι τέσσερα χωριά της περιοχής μας και κυρίως τό Βαλτινό.



Ό άρχοντας Σμιή, σε πορτραίτο.